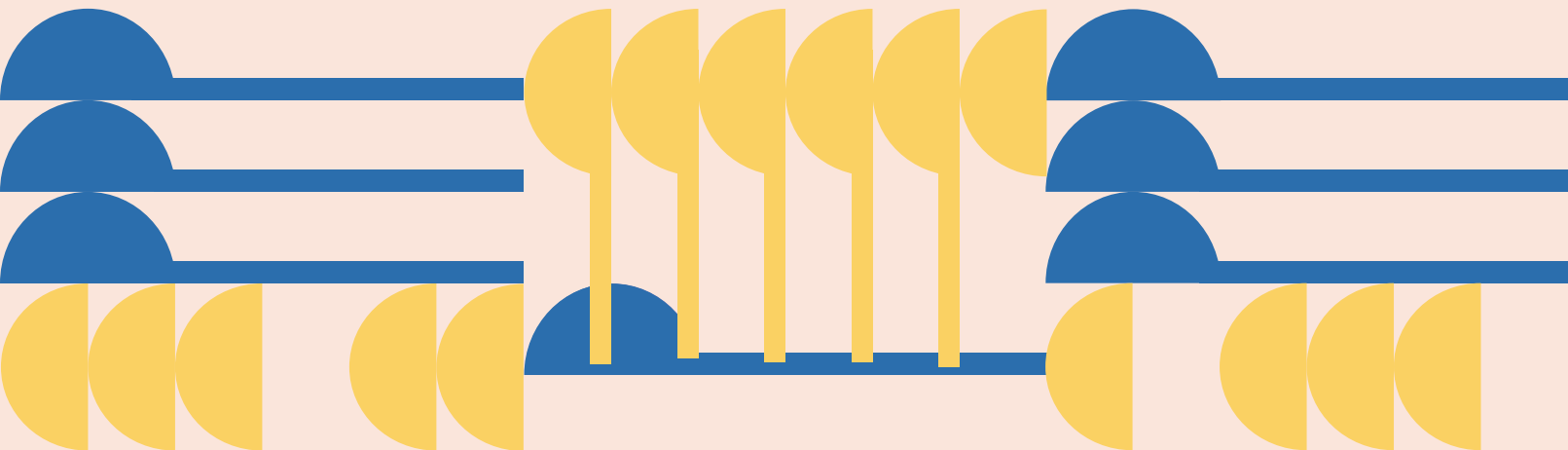

Manifest voor een zorgzame economie

Een publicatie van Stichting Commons Network.

Oktober 2021.

Auteurs: Sophie Bloemen en Winne van Woerden.

Redactie: Thomas de Groot.

Veel dank aan Godelieve van Heteren,

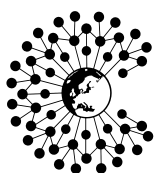
Roos van Os & Jens Kimmel.

Ontwerp: Mick van Dijk.

www.commonsnetwork.org

Deze publicatie is mogelijk gemaakt met steun van het Fearless City Amsterdam programma van de Gemeente Amsterdam, in het kader van het Cities for Change Forum.

Deze publicatie is gepubliceerd onder de Creative Commons-licentie CC-BY-NC-SA 4.0.

**Commons
Network**

**CITIES
FOR** **CHANGE**

Manifest voor een zorgzame economie

Zorgzaamheid behoort tot de kern van het menselijk bestaan. Zorgen doe je voor je naasten, voor mensen die ziek zijn, voor het huishouden, maar ook voor je buurt en voor de natuur. Zorgzaamheid is onderdeel van het dagelijks leven. Wanneer we de schoenveters van onze kinderen strikken of ze naar school brengen, of boodschappen doen voor de buurvrouw die slecht ter been is, dan zorgen we. Wanneer een vriendin helpt onze keuken te verbouwen of op te ruimen, wordt er voor ons gezorgd. Wanneer een buurman op onze planten past tijdens de vakantie, is dat ook zorg. Net als samen met onze burens in de buurttuin werken of op de voetbalclub een bardienst draaien, of vrijwilligerswerk doen.¹ We zijn nergens zonder al deze zorgzaamheid. Zonder zorgzaamheid geen leven.²

Zorg dragen, betaald en onbetaald, gaat over het voorzien in fundamentele menselijke behoeften als verbinding en wederkerigheid. Wetenschappers zoals de Amerikaanse psycholoog Cacioppo laten zien dat we zorg, zowel het geven als ontvangen ervan, nodig heb-

1 Het Engelse begrip care omvat al meer dan het Nederlandse begrip zorg: care verwijst naar zorgen voor en verzorgen van, en naar zorgvuldigheid, verantwoordelijkheid, zich bekommeren om en om iets of iemand geven. Zo schrijft Joan Tronto in haar boek *Caring Democracy: Markets, Equality and Justice* 'Care is everything we do to maintain, continue and repair our world so that we can live in it as well as possible. That world includes (not only) our bodies, ourselves (but also) our environment, all of which we seek to interweave in a complex, life-sustaining web.' (P. 19) Tronto (2013)

2 Dit punt illustreert de Duitse schrijfster Mareice Kaiser mooi in haar boek *Das Unwohlsein der modernen Mutter* (2020).

ben om ons goed te voelen.³ We hebben een rijke wederkerige band nodig met anderen om te voorzien in een diepgewortelde behoefte ergens toe te behoren.⁴ Het is deel van onze menselijkheid. De mens is veel meer dan een individu, zij is onlosmakelijk verbonden met anderen in tal van gemeenschappen. Ook de aarde heeft zorgzaamheid nodig, we kunnen deze niet maar eindeloos opgebruiken. Het erkennen van onze verbondenheid met elkaar en met de levende wereld waar wij deel van zijn, betekent het omarmen van gemeenschap en zorgzaamheid.

We bepleiten dan ook het centraal zetten van zorgzaamheid in onze samenleving. In het nieuwe economische denken, aangevoerd door vrouwelijke economen, zijn mensen coöperatief, zorgzaam en sociaal, en niet vooral competitief, calculerend en individualistisch. Gemeenschap, verbondenheid, de zorg voor de planeet en wederkerigheid staan hier centraal.

Geen individuele maar collectieve problemen

Gezien de cruciale rol van zorgzaamheid, zou je denken dat we er ook veel ruimte voor maken in de economie en in de samenleving. Helaas is dat helemaal niet zo. We zijn gestrest, overbelast en steeds vaker depressief. De druk van werk is hoger geworden terwijl de zekerheden wegvallen. Flexibele contracten zijn steeds vaker de norm en het aantal werkende armen neemt toe. Veel mensen, veelal vrouwen, houden het combineren van zorg met betaald werk nauwelijks meer vol. Als moeder rennen we van verplichting naar verplichting

3 Cacioppo liet met neurowetenschappelijk onderzoek zien dat mensen niet alleen behoefte hebben aan ontvangen maar ook aan bijdragen. Alleen ontvangen is niet bevredigend en draagt niet bij aan het welzijn van mensen die eenzaam zijn, of aan het gevoel van menselijke waardigheid. Cacioppo, J.T. en Patrick, W., *Loneliness: Human Nature and the Need for Social Connection*, 2016.

4 Voor een uitgebreide bespreking van de primaire menselijke behoefte van zorgzaamheid, zie pagina 30 en 31 van *Leren van de Toekomst: Bestaanszekerheid in theorie en praktijk*. CN en SVB-Innovatielab Novum (Maart 2021)

en zijn we nergens volledig aanwezig. We zijn chronisch moe en we voelen ons vaak schuldig: tegenover onze collega's, tegenover onze kinderen en tegenover onszelf, omdat we niet goed voor onszelf zorgen. Deze overbelasting komt, weliswaar in mindere mate, ook steeds meer bij mannen voor.

Mensen zijn tegelijkertijd steeds vaker eenzaam. De moderne mens is 'alleenig' en leeft steeds meer op zichzelf, zonder gemeenschap om haar heen. Terwijl de meesten van ons er juist behoefte aan hebben om voor iemand te zorgen, of om ergens aan bij te dragen, deel uit te maken van een groep. Veel van deze problemen worden gepresenteerd als individueel probleem, terwijl het collectieve problemen zijn die we collectief moeten oplossen. Zo wordt een burn-out vaak gezien als een persoonlijk falen, in plaats van een maatschappelijk probleem, terwijl de GGZ overuren draait en mentale gezondheidsproblemen een gigantische wissel trekken op onze samenleving.

Tijd voor een cultuuromslag en nieuw politiek leiderschap

Er is weinig ruimte voor zorg voor anderen of zorg voor onszelf. In de moderne kapitalistische maatschappij wordt namelijk over het algemeen slechts geïnvesteerd in wat winst oplevert. Zorgwerk is dan ook, behalve als het winstgevend gemaakt kan worden, iets dat uit kapitalistisch oogpunt moet worden geminimaliseerd. Ook de zorg voor kinderen is nu iets wat je inkoopt, onderdeel van het internationale financiële systeem.⁵ Huizen zijn steeds meer handelswaar geworden, waardoor we nu kampen met een wooncrisis van ongekeerde proporties. De marktdynamiek dringt door tot in de haarvaten van onze privésfeer: in plaats van een leegstaand huis tijdens een vakantie aan te bieden aan een vriend worden we verleid het op Airbnb te zetten. Zorg, kinderopvang, onze woning: cruciale onderdelen van

5 Kreling, T. en Schoorl, J., 'Grootste Nederlandse kinderopvangbedrijf zit fiscaal op de Kaaimaneilanden', De Volkskrant, 28 mei 2020, volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/grootste-nederlandse-kinderopvangbedrijf-zit-fiscaal-op-de-kaaimaneiland-en~b644ef55

ons zorgzame leven die niet transactioneel zouden moeten zijn, maar relationeel.

Het is de marktlogica die zegeviert terwijl de zorgende mens vaak het onderspit delft.⁶ Het huidige systeem biedt weinig handvatten om de mens als gemeenschapswezen te benaderen. Ons succes op het werk bepaalt voor een groot deel ons zelfbeeld. Onze maatschappij is de laatste decennia dan ook doordrenkt geraakt van de politieke ideologie van het neoliberalisme, waarin de vrije markt de beste oplossing biedt voor alles, en waar voornamelijk wordt ingezet op individualisme, prestatie en concurrentie. Deze radicale ideologie is ook in onze kop gaan zitten. Hoe kunnen we het tij keren?

We hebben nieuwe politieke leiders nodig, die zorgzaamheid voor mens en planeet centraal zetten, en een overheid die ons de ruimte geeft om weer zorgzaam te kunnen zijn. Het terugdringen van de marktlogica vraagt om een activistische politiek. Maar we hebben ook een culturele omslag nodig, een verandering in onszelf.⁷ Want verbondenheid, gemeenschapszin, wederkerigheid, samenwerking en het besef dat we onderling van elkaar afhankelijk zijn komt voort uit een perspectief op wat van waarde is.

6 De antropoloog en psycholoog Alan Fiske liet begin jaren '90 in zijn boek *Structures of social life* zien dat er vier manieren zijn waarop mensen zich tot elkaar verhouden: door samen te delen, door zich te schikken naar gezag, door strikte gelijkheid toe te passen, of door middel van een markttransactie. Hoewel de natuurlijke voorkeur van de mens vaak uitgaat naar delen of gelijkheid - binnen de familie of de buurt bijvoorbeeld - is vooral die laatste, de markttransactie, steeds dominantier voor menselijke verhoudingen en interactie geworden.

7 In de woorden van Joan Tronto: 'Despite the voluminous discussions about the nature of democratic theory, politics, and life, nothing will get better until societies figure out how to put responsibilities for caring at the center of their democratic political agendas' (preface p. ix). (Ibid)

Erken de zorgzame basis van onze economie

Zorg vormt het fundament van onze samenleving en dus ook van de economie.⁸ Als we de economie zien als een sociaal systeem om in elkaars behoeften en wensen te kunnen voorzien, realiseren we ons dat ze uit véél meer bestaat dan de vrije markt alleen. Naast de markt, is er uiteraard de staat, maar ook het huishouden en de gemeenschap (ook wel commons). Zorgwerk is bij uitstek een vorm van werk waarbij het draait om het relationele, om het tijd nemen, om flexibel kunnen zijn.⁹ Veel van onze zorgtaken vinden plaats in twee specifieke sectoren van de economie: huishouden en de commons. Wij noemen dit domein de zorgzame economie (of de care economy).

De zorg die plaatsvindt in de zorgzame economie als informele arbeid vormt de basis voor ons (gezins)leven en van onze economie. Mantelzorg, koken, schoonmaken, boodschappen doen, kinderen verzorgen: het gros van zulke zorgtaken wordt nog steeds door vrouwen uitgevoerd.¹⁰ Feministische economen noemen deze informele zorgtaken ook wel ‘reproductieve’ arbeid: dat wat nodig is om

8 Ook de leden van de Care Collective pleiten in *The Care Manifesto: The Politics of Interdependence* voor het centraal stellen van zorgzaamheid in onze samenleving. Zij schrijven o.a. ‘Care does not merely involve the work that people do when they look after the physical and emotional needs of others – critical and urgent as this dimension of caring remains. ‘Care’ is also a social capacity and activity involving the nurturing of all that is necessary for the welfare and flourishing of life. (...) Care is our individual and common ability to provide the political, social, material and emotional conditions that allow the vast majority of people and living creatures on this planet to thrive – along with the planet itself.’ (P. 5). <https://docs.google.com/document/d/1iKlzQurkezoYoGCzsmLNFh-6Wuh5asfoV5rEsmEFpUQ/edit>

9 Zoals Lynne Segal, een van de schrijvers van *The Care Manifesto* het verwoordt in een interview met Voormalig correspondent Zorgzaamheid bij De Correspondent Lynn Berger: ‘Zorg heeft tijd en flexibiliteit nodig, en dat is precies het tegenovergestelde van hoe de markt het graag ziet. De markt wil de manier waarop mensen zorgdragen steeds sneller en efficiënter maken.’ <https://decorrespondent.nl/11780/wat-de-zorg-nodig-heeft-tijd-en-flexibiliteit-en-de-markt-gaat-dat-niet-regelen/2571718177760-a712b9c0>

10 SCP, Emancipatiemonitor: <https://digitaal.scp.nl/emancipatiemonitor2020/wie-zorgt-er-voor-de-kinderen/>

het gezin, de familie en de gemeenschap draaiende te houden. Het bedrijfsleven, waar wordt gestreefd naar productiviteit en efficiëntie, kan niet bestaan zonder deze voortdurende zorgzaamheid. Maar deze zorgzame vorm van arbeid, die vooral door vrouwen wordt verricht, is onzichtbaar binnen onze huidige economische modellen. Ze telt niet mee voor het bruto binnenlands product (BBP). De sleutelrol van de zorgzame mens voor het functioneren van onze economie is hiermee structureel onzichtbaar, voor economen en voor de samenleving.

Op naar een zorgzame samenleving en regeneratieve economie

Al vanaf de jaren '70 wordt er gepleit voor het het zichtbaar maken en erkennen van zorgarbeid. Maar wanneer we zorgzaamheid centraal zetten, zoals wij dat hier doen, heeft dat ook implicaties voor de inrichting van onze samenleving en economie als geheel. In deze visie is alle economische interactie van het huishouden tot de markt ingebed in een maatschappij van samenwerkende burgers, die weer onderdeel is van de levende wereld. Dit erkennen en omarmen zou een culturele verandering betekenen waarin solidariteit, gemeenschap, ecologie, wederkerigheid, samenwerking en onderlinge afhankelijkheid centraal staan.

Stel je voor, de marktlogica wordt teruggedrongen en er komt meer ruimte voor de zorgzame mens. Zorg dragen voor onze kinderen, vrienden, burens of de tuin wordt cool en individuele prestatie zakt wat op ons lijstje van persoonlijke prioriteiten. Relationele economische principes van uitwisseling en het verbinden van individuele belangen met die van de gemeenschap vormen de basis. Er is aandacht voor de lokale economie, de buurt en de wijk en een focus op sociale en ecologische waardecreatie in plaats van pure winstmaximalisatie. We zetten in op een lokalisering en democratisering van de economie. We richten ons op alternatieven van kapitalistische

productie, dit neemt vele vormen aan, van een grotere rol voor de publieke sector tot coöperatieven, mutualisme, en circulaire modellen van productie.

De afgelopen jaren is het aanbod aan inzichten over hoe we de economie en de samenleving anders kunnen vormgeven, enorm gegroeid. Het zijn met name vrouwen die de voorhoede vormen van deze intellectuele revolutie en het geijkte, lineaire denken binnen de economie op de schop nemen. Ze schetsen de contouren van een economie die het welzijn van mens en planeet centraal zet, waarin bbp-groei een middel is en geen doel op zich, en waar ruimte is voor waarde die zich niet in geld laat uitdrukken. Voorbeelden van deze nieuwe economisch denkrichtingen zijn de ideeën van een donuteconomie, een welzijnseconomie en een degrowth economie. Ze benadrukken de noodzaak van een shift naar een economie en een samenleving waarin de zorgzame mens de ruimte en de middelen krijgen op te bloeien. Al deze stromingen staan voor een ommezwaai naar een economie waarin we zowel onze menselijke levensbehoeften als de maximale draagkracht van onze aarde, in acht nemen.

Ze zien de mens als coöperatief, zorgzaam en sociaal, en niet slechts competitief, calculerend en individualistisch. Gemeenschap, verbondenheid, de zorg voor de planeet en wederkerigheid staan hier centraal. Ze benadrukken de noodzaak van een regeneratieve economie: een economie die niet extractief is, maar juist waarde toevoegt aan het bredere ecosysteem waar het deel van is.¹¹ Daarmee bieden deze stromingen perspectief op een inclusieve, duurzame toekomst voor iedereen.

11 De transitie naar een Regeneratieve Economie gaat erom de wereld op een andere manier te zien- een verschuiving naar een ecologisch wereld beeld waar de natuur het model is. Het regeneratieve process dat bloeiende,levende systemen definieert moet ook het economische systeem zelf definieren.- John Fullerton & Hunter Lovins (2013)

Voorlopers

In een samenleving die weinig handvatten biedt voor de mens als gemeenschapswezen, nemen burgers het heft zelf in handen. De culturele verandering is al aan de gang. Zeker bij de honderdduizenden actieve burgers die zich verenigen in gemeenschapsinitiatieven en buurtnetwerken. Daarom is het nuttig daar is wat langer bij stil te staan. Deze burgerinitiatieven spelen in op onze intrinsieke behoefte naar gemeenschap en stellen zorgzaamheid en duurzaamheid centraal. Door het gemeenschapsleven en de binding met de buurt te versterken vormen ze de fundering van het lokale economische leven. Ze spelen hiermee een cruciale rol in de transitie van een extractieve naar een regeneratieve economie.

Een belangrijk deel van deze burgerinitiatieven brengt een organisatie-model voor zorgzame, democratische gemeenschappen in de praktijk dat we 'commons' noemen. In een commons draagt een gemeenschap gezamenlijk zorg voor een gedeelde hulpbron of voorziening zonder veel inmenging van de markt of staat. In commons hebben burgers zelf zeggenschap over het beheer van de hulpbronnen of voorzieningen, zoals energie, voedsel en onderdak, maar ook zorg, internet en kennis. Elinor Ostrom won in 2009 de Nobelprijs voor de economie met haar onderzoek naar de commons waar ze onder andere de veerkacht van dit organisatie-model aantoonde. De commons maken principes als wederkerigheid, delen en zorgzaamheid meer zichtbaar. Een coöperatie is de rechtsvorm die het meest aansluit bij commons. Concrete voorbeelden zijn voedselcoöperaties, stadsmoestuinen, informele zorg-initiatieven, maar ook buurtcoöperaties, internetplatform-coöps en creative commons producties en technologieën.

Bij buurtcoöperatie¹² de Eester in het Oostelijke Havengebied in Amsterdam zijn buurtbewoners in coöperatief verband actief op het gebied van zorg, mobiliteit, wonen en duurzaamheid. De coöperatie is ontstaan vanuit de buurtbewoners zelf. Gedeeld eigenaarschap staat centraal, zodat de waarde die samen geproduceerd wordt voor de deelnemers en de omgeving behouden wordt.

‘Zorgzaamheid zit ‘m in alles wat we hier doen, of het nou gaat over duurzaamheid, burenhulp of kinderactiviteiten. In alles draait het om ontmoeting en verbinding. Daarnaast zit zorgzaamheid voor mij in dat je verantwoordelijkheid neemt, voor de omgeving waar je woont en de mensen met wie je samenleeft.’

- Initiatiefneemster en buurtbewoner Meta de Vries

Bij wooncoöperatie De Nieuwe Meent (dNM) heeft een groep Amsterdammers de handen ineengeslagen om een zo inclusief en duurzaam mogelijke woongemeenschap op te zetten. Met de duidelijke slogan ‘Woningen zijn om in te wonen, niet om winst mee te maken’ komen ze via een lang proces van fundraising, erfpachtregeling, en onderhandeling met de gemeente steeds dichterbij hun doel. dNM verschuift het perspectief van een woning als investering naar een plek om te wonen en als een veilige plek waarin zorgzaamheid een vanzelfsprekend is. Ook willen de coöperatie leden waarde toevoegen aan de wijk.

12 Ook in een coöperatie doen mensen het zelf en samen. Een coöperatie is een vereniging van leden die samen een bedrijf hebben, met een gezamenlijk doel voor alle leden. Er is daar gedeeld eigenaarschap en beheer, zodat de waarde die samen geproduceerd wordt ook voor de deelnemers en de omgeving behouden wordt.

‘Ik heb er echt voor gekozen om met vrienden van kleur, met kennis van inclusie, diversiteit en activisme te gaan samenwonen, omdat wij denken dat we veel meer een safe space kunnen creëren in het huishouden, wat voor ons allemaal iets nieuws zal zijn en hopelijk echt een rustgevende factor in ons samenwonen. Ik denk dat zorgzaamheid een vanzelfsprekendheid is binnen onze wooncoöperatie.’

- Harsono Sokromo, aangesloten bij de wooncoöperatie dNM

In de collectieve ruimte De Grubbehoeve in Zuid-Oost stimuleren buurtbewoners op een collectieve manier ondernemerschap door middel van het project ‘Maak je Eigen Werk’. Het doel is om een coöperatie te starten voor startende ondernemers in de Bijlmer, waarin bewoners kunnen leren van elkaar en zich kunnen ontwikkelen in het ondernemerschap zonder meteen de verantwoordelijkheid te hebben voor hun eigen bedrijf. Deelname is gratis in ‘Maak je Eigen Werk’, in plaats van geld wordt gevraagd naar ‘wederkerigheid van inzet voor elkaar en om het initiatief continuïteit te geven’.

‘Mensen vallen buiten de boot, en juist omdat ze buiten de boot vallen zijn ze niet waardeloos. Iedereen heeft talenten. (...) Het moeilijke is dat deze maatschappij hele hoge eisen stelt.’

- Initiatiefnemer en buurtbewoner Elisabeth Werter

Met deze voorbeelden willen we een concreet idee geven van hoe de zorgzame economie eruit ziet, en wat het betekent voor de mensen die haar vormgeven. Hier smelt zorgzaamheid voor mensen en omgeving samen met wederkerigheid en de intrinsieke behoefte naar verbinding. Hier leven en werken mensen naar een cultuur die niet uitgaat van individuele prestatie en competitie maar van onderlinge afhankelijkheid en samenwerking. Willen we veerkrachtige buurten met een sterke sociale cohesie dan is dit waar we als maatschappij op in moeten zetten.

Overheid, pak je rol

Hoe kunnen we zorgzaamheid meer ondersteunen en delen? Uiteindelijk gaat de transitie naar een zorgzame economie voor mens en planeet om een waardeverschuiving. Het gaat niet alleen om de vraag hoe produceren we, maar ook om: hoe leven we? Hoe werken we? En waar hechten we belang aan? Het is een perspectiefwissel over wat we centraal stellen in onze maatschappij. Individuele prestatie of collectief welzijn? Competitie of samenwerking? Specialisatie of integratie? Controle of vertrouwen?

Maar die verschuiving moet wel zijn weerslag krijgen in instituties en beleid. Om zorgwerk meer te ondersteunen én eerlijker te verdelen is een actieve overheid nodig. Een overheid die toeziet op de verzekering van en gelijke toegang tot basisvoorzieningen zoals huisvesting, kinderopvang en onderwijs. Een overheid die zorgwerk niet marginaliseert maar juist erkent dat zorg de basis vormt, en er op toeziet dat zowel vrouwen als mannen hier tijd voor hebben.¹³

Al in de jaren '70 werd er door de feministische beweging onder meer in Duitsland en Nederland gestreden voor een zorg inkomen of 'Care income': Ondersteuning van zorgzaamheid door middel van een onvoorwaardelijke vergoeding. Dit heeft veel overeenkomsten met de ideeën over het universele basisinkomen, maar dan met een specifieke zorg-focus. Verkorting van de werkweek is een andere manier op ruimte vrij te maken voor zorgzaamheid, ook hier maken feministen zich al sinds de jaren '70 hard voor.

13 Alleen meer tijd en ruimte geven aan vrouwen voor bijvoorbeeld kinder verlof versterkt juist de gender gap. De 3 R-en van feminist economics schrijven voor: Recognize, Reduce, Redistribute. Zie Recognize, Reduce and Redistribute Unpaid Care Work: How to Close the Gender Gap, Diane Elson 2017.

Maar de overheid moet ook inzetten op een grotere rol voor de zorgzame solidaire sector en regeneratieve economie. Dit betekent naast (re)regulering van de markt gericht investeren in de zorgzame solidaire sector en het ondersteunen van de lokale duurzame en collectieve beweging. Lokale overheden spelen een belangrijke rol in deze transitie naar een zorgzame samenleving. Zij zijn het die de democratiserende beweging van buurtnetwerken en burgercollectieven direct kunnen ondersteunen. Bijvoorbeeld door burgercollectieven en coöperatieven meer als partners zien en structureel samenwerken aan te gaan door middel van Publiek-Collectieve samenwerkingen.¹⁴ Het is een keuze: je kan geld maar één keer gebruiken. Waar investeren we in als maatschappij? In wat voor economie en daarmee in wat voor samenleving?

In Publiek-Collectieve Partnerschappen (PCP's) werkt een collectief van burgers, soms als coöperatief, op gelijke voet samen met publieke instituties zoals de gemeente in het beheer van lokale voorzieningen of de levering van diensten en of goederen. Co-creatie staat centraal en het is een model om op stads- of regioniveau te bouwen aan sterke gemeenschappen en veerkrachtige buurten en burgers. Een voorbeeld is het energiebeheer in Wolfhagen, Duitsland, waar een burgercoöperatie mede eigenaar is van het municipale energiebedrijf en meebeslist over de strategische oriëntatie. Maar ook coöperatieve schoonmaakservices in de steden Valparaiso en Recoleta in Chili berusten op zo'n samenwerking. De Chileense steden ondersteunen de creatie van

14 Voor meer informatie over PCP's, zie bijvoorbeeld Democratic and collective ownership of public goods and services Exploring public-community collaborations, Sept 2021, Transnational Institute https://www.tni.org/files/publication-downloads/public_community_collaborations_report_web_19_aug_2021.pdf en Building Public-Commons Partnerships, Building New Circuits of Collective Ownership, Russel & Millburn, Oct 2021 https://uploads-ssl.webflow.com/5e2191f00f868d778b89ff85/5e3ab8fc86d23d67f3db6836_Public-Common-Partnership.pdf

coöperatieven, en doen dat onder meer door aanbestedingscontracten voor het schoonmaken van publieke ruimte aan nieuwe coöperatieven te vergeven.

Een coöperatieve incubator vanuit een gemeente zou hier een belangrijke rol in kunnen spelen. Deze zou de coöperatieve en bredere commons sector structureel kunnen aanjagen door middel van advies, begeleidingstrajecten, financiële ondersteuning, netwerk en koppeling met de inkoop van de stad. Zoals er nu wordt geïnvesteerd in commerciële start-ups, kan de stad ook in de zorgzame en coöperatieve economie investeren. Steden als Barcelona en NYC lopen hiermee voorop.

Zet zorgzaamheid centraal in de nieuwe economie

De roep om een andere, meer solidaire en duurzame economie, waar de gemeenschap en de wijk centraal staan, klinkt steeds harder. Overal zie je nu stappen in de goede richting. Zo is de gemeente Amsterdam de eerste gemeente die het donut-denken van Oxford econome Kate Raworth heeft omarmd.

Laten we zorgzaamheid centraal zetten. Laten we recht doen aan de menselijke behoefte aan wederkerigheid, verbondenheid en gemeenschap en zorg erkennen als fundament van ons mens-zijn. Laten we zorgzaamheid omarmen als antithese voor het neoliberalistische gedachtegoed van eigen verantwoordelijkheid, individuele verdiensten en competitie. Laten we zorgzaamheid centraal stellen door daadwerkelijk te investeren in zorgzame gemeenschappen die de fundering vormen van de lokale economie. Niet halfslachtig, maar met de overtuiging dat een transformatie naar een zorgzame samenleving de enige weg vooruit is.

